

รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกรตามโครงการพัฒนาการเกษตร อาชัยน้ำฝนจังหวัดร้อยเอ็ด¹

Technology transference type to the farmer in farmer development in rainfed in Roi-et project

Abstract

Technology transference type to the farmer, the farmer's problems need to be known and to analize the data in order to find the trend to test or research before extending to the farmer. Technology transference system must come from the research, and on-farm experiment in the different area which shoud cooperate with the farmer, the extension and completely producing circle.

บทคัดย่อ

รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่เกษตรกรนั้น จะต้องรู้ถึงปัญหาของเกษตรกรก่อนแล้ววิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางที่ทำการทดสอบหรือวิจัยก่อนที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติ ระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีนี้ จะต้องมาจาก การวิจัย การทดสอบในริบบันเกษตรกร การทดสอบในหลายพื้นที่ร่วมกับเกษตรกร การส่งเสริม และการผลิตควบวงจร

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เล็งเห็นปัญหาของเกษตรกรในจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ ขาดความอุดมสมบูรณ์ของดิน ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรต่ำ โดยเฉพาะพื้นที่ที่อาชัยน้ำฝน เตียงอย่างเดียวในการทำการเกษตร

วัตถุประสงค์เพื่อนำเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสม ส่งเสริมแนะนำเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ การปรับปรุงบำรุงดิน ตลอดจนกิจกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ ซึ่งจะมีผลให้เกษตรกรที่มีรายได้ต่ำในเขตเกษตรกรอาชัยน้ำฝน ของตำบล 9 ตำบล ใน 7 อำเภอ ของ 4 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดร้อยเอ็ด นครพนม ศรีสะเกษ และจังหวัดชัยภูมิ มีผลลัพธ์และรายได้เพิ่มขึ้น

ทั้งนี้เพื่อจัดทำระบบการพัฒนาการเกษตรอาชัยน้ำฝนที่ถูกต้องและสมบูรณ์แบบเพื่อใช้เป็นโครงการแม่น้ำ ของการพัฒนาการเกษตรอาชัยน้ำฝนในพื้นที่อื่น ๆ ต่อไป

โครงการมีศูนย์การปฏิบัติงานอยู่ที่สำนักงานเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีระยะเวลาดำเนินการ 7 ปี ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2524 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2531 (งบประมาณทั้งสิ้น 320 ล้านบาท)

นโยบายในการดำเนินงาน ประกอบด้วย

การประสานงานจากส่วนกลางสู่เกษตรกร และจากเกษตรกรสู่ส่วนกลาง การดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ จะยึดหลักการตัดสินใจของเกษตรกรในระดับหมู่บ้านและตำบล ส่วนการสนับสนุนด้านวิชาการจากส่วนกลาง และ การตัดสินใจของเกษตรกร จะควบคุมกันในระดับหมู่บ้าน

¹ วิระพันธุ์ ศรีสม สำนักงานเกษตรจังหวัดร้อยเอ็ด กรมส่งเสริมการเกษตร

โครงการนี้ครอบคลุมการเกษตรทุกสาขา ประกอบด้วยงานต่าง ๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 9 หน่วยงาน คือ

1. กรมส่งเสริมการเกษตร
2. กรมปศุสัตว์
3. กรมวิชาการเกษตร
4. กรมประมง
5. กรมพัฒนาที่ดิน
6. กรมป่าไม้
7. กรมส่งเสริมสหกรณ์
8. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
9. สำนักงานเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นศูนย์บริหารโครงการฯ

พื้นที่โครงการ จังหวัดร้อยเอ็ด

1. ตำบลหนองแก้ว อ่าเภอเมืองร้อยเอ็ด
2. ตำบลนาเมือง อ่าเภอสละภูมิ

ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับเมื่อสิ้นสุดโครงการ

1. จำนวนบ่อเรือนซึ่งครอบคลุมที่ทำการเกษตรที่ยากจนที่สุดและมีรายได้ต่ำที่สุดในเขตตำบลโครงการ จะลดจากร้อยละ 55 เหลือเพียงร้อยละ 40 ในระยะเวลา 7 ปี
2. เป็นแบบฉบับของการขยายและส่งเสริมกิจกรรมและวิทยาการต่าง ๆ ที่ได้ทำกារทดสอบในพื้นที่โครงการ ทั้ง 8 ตำบล ตามรูปแบบของการพัฒนาการเกษตรอาชีวันั้นๆ ไปยังตำบลอื่น ๆ ต่อไป
3. เกษตรกรที่ยากจนที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเพิ่มผลผลิต

การดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตร

- รับผิดชอบในด้านงานส่งเสริมของโครงการ โดยคัดเลือกเกษตรกรผู้ช้านาญการเฉพาะสาขาเข้ารับการอบรมในกิจกรรมของหน่วยงานต่าง ๆ
 - จัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ
 - จัดสร้างศูนย์ประจำตำบลโครงการเพื่อเป็นที่ทำงานของเกษตรตำบล รวมทั้งเป็นห้องประชุมสภาร่วมบล และที่เก็บวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ
 - สนับสนุนจัดทำหนังวิชาการเข้าร่วมในหน่วยฝึกอบรม
 - เกษตรอ่าเภอจะสนับสนุนผู้จัดการฝ่ายสานમของโครงการในกิจกรรมทั่ว ๆ ไปในระดับตำบลและอ่าเภอ

มุ่งเน้น

- การฝึกอบรมกับเจ้าหน้าที่ผู้ร่วมปฏิบัติงานในสหกรณ์ เพื่อถ่ายทอดวิทยาการแผนใหม่แก่เกษตรกรได้นำไปปฏิบัติต่อให้เกิดผลดีและมีประโยชน์
 - การใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยในการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตร และการส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ กรมส่งเสริมการเกษตรได้เข้าร่วมดำเนินการตามโครงการนี้ โดยกลวิธีหลายรูปแบบ คือ
 1. การฝึกอบรมและเยี่ยมเยียน (ระบบนี้ถือว่าเป็นทัวใจของงานส่งเสริมการเกษตร)
 2. การทำแปลงส่งเสริมแปลงสาธิต
 3. การมีการคัดเลือกและให้ประโยชน์จากเกษตรกรผู้ช้านาญการ
 4. การส่งเสริมเผยแพร่
 5. การจัดหน่วยเคลื่อนที่เผยแพร่ความรู้ทางการเกษตร

ความก้าวหน้า

1. กิจกรรมส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
 - การปลูกหม่อน เพิ่มขึ้น 60%
 - การเลี้ยงไหม เพิ่มขึ้น 60%
2. ระบบการปลูกปอ-ข้าว (ปอแก้วปลูกกันเพื่อบุกครัวเรือน) โดยเฉพาะต้นบทหนองแก้ว อ่าเภอเมืองร้อยเอ็ด
3. การขยายพันธุ์ไม้ผล เกษตรกรยอมรับเทคโนโลยีและวิชาการ 60%

ปัญหาและอุปสรรค

1. ตลาดและราคาผลิตไม่แน่นอน
2. เกษตรกรส่วนใหญ่ยังมีทุนน้อย
3. พื้นที่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมมีจำกัดและแปลงไม้ผล

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการรวมกลุ่มการผลิตให้มากขึ้น เพื่อให้มีอำนาจการต่อรอง
2. ผลผลิตควรมีตลาดรองรับ เพื่อลดปัญหาจากการจำหน่าย
3. ควรจัดทำแหล่งเงินทุน เพื่อให้เกษตรกรรู้ภัยลงทุน
4. ควรทำกิจกรรมเป็นรูปแบบระบบการทำฟาร์มผสมผสาน หรือทำกันเป็นกลุ่ม
5. ควรจัดทำพื้นที่ เพื่อจัดทำแปลงขยายพันธุ์ไม้ผล และแปลงหม่อนรวม

ผลจากการดำเนินงานของหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มโครงการฯ

จึงได้นำกิจกรรมต่าง ๆ ที่แต่ละหน่วยงานเข้ามาร่วม หนึ่ง แปลงทดสอบระบบการทำฟาร์มฯ (CONSOLIDATION) ซึ่งดำเนินการที่ต้นบทหนองแก้ว อ่าเภอเมืองร้อยเอ็ด 102 ราย

เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนธันวาคม ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2532 ขณะนี้อยู่ในระหว่างการดำเนินการตาม กิจกรรมและบางกิจกรรมได้เริ่มเก็บเกี่ยวผลไปบ้างแล้ว

กิจกรรมที่ดำเนินการได้แก่ (ต่อเกษตรกร 1 ราย)

1. ปลูกข้าวพันธุ์ขาวดอกมะลิ 105	3 ไร่ - กรมส่งเสริมการเกษตร
2. ปลูกปอแก้วไทย (พันธุ์โนนสูง 2)	1 ไร่
3. ปลูกงาขาวพันธุ์ร้อยเอ็ด 1	1 ไร่
4. เลี้ยงไก่พื้นเมือง	25 ตัว
5. เลี้ยงปลาในนาข้าว	2 ไร่
6. ปลูกมะลอก	50 ตัน - กรมส่งเสริมการเกษตร
7. ทำปุ๋ยหมัก	2 ตัน
8. ปลูกมะเขือเทศ	1 ไร่ - กรมส่งเสริมการเกษตร
9. เพาะเห็ดฟาง	20 กอง - กรมส่งเสริมการเกษตร
10. ปลูกแตงโม	1 ไร่ - กรมส่งเสริมการเกษตร
11. ปลูกพักทอง	1 ไร่ - กรมส่งเสริมการเกษตร
12. ปลูกพืชประภูมิถ้ำ	1 ไร่ - กรมส่งเสริมการเกษตร

หมายเหตุ ให้เกษตรกรสามารถเลือกได้ตามกำลังความสามารถ และความเหมาะสม พื้นที่และแรงงาน เลือกอย่างต่อ / 4 กิจกรรมขึ้นไป

ในการนี้ที่ทำทุกกิจกรรมคาดว่าจะมีรายได้เพิ่มขึ้นรายละ 21,832 บาท

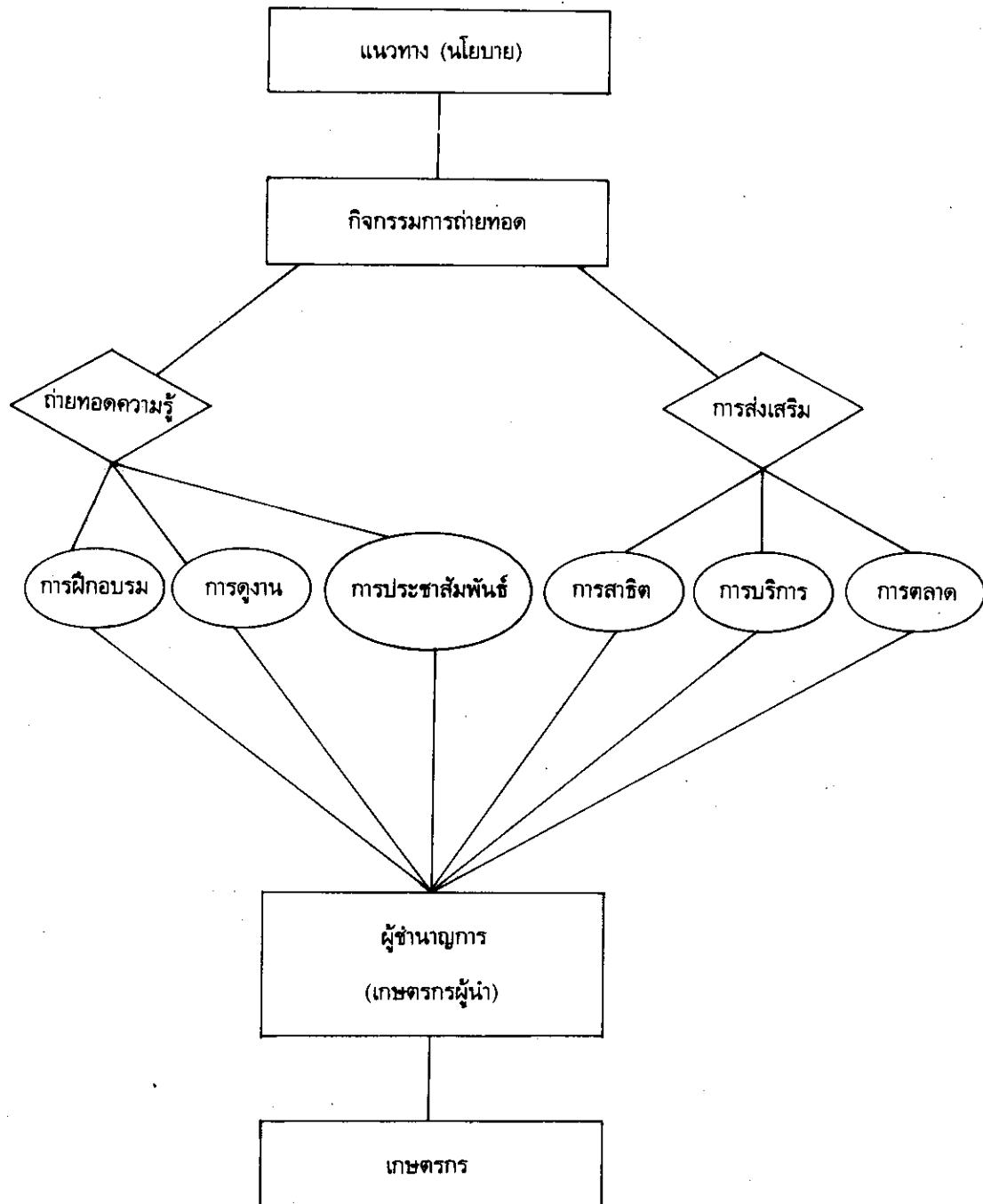
ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525-2530

โครงการย่อย/กิจกรรม	หน่วย	ปี 2525	ปี 2526	ปี 2527	ปี 2528	ปี 2529	ปี 2530
ก. กิจกรรมฝึกอบรม	ครั้ง/คน/วัน	1/50/2	1/35/7	-	-	-	-
1. ผู้ช้านาญกรต้นที่ร้า	"	-	-	1/35/7	-	-	-
2. ผู้ช้านาญกรรับแบบถูกต้อง	"	-	-	1/6/7	1/11/7	-	-
3. ผู้ช้านาญกรต้นไม้มือดี	"	-	-	1/14/30	1/12/30	1/40/7	1/40/7
4. ผู้ช้านาญกรต้นของอนุสาวรีย์	"	-	-	1/5/7	1/6/7	1/18/7	-
5. ผู้ช้านาญกรต้นประมง	"	-	1/32/2	1/32/1	1/32/2	-	-
6. ผู้ช้านาญกรต้นสัตว์ป่า	"	-	-	1/10/5	1/10/5	1/20/5	1/20/5
7. ผู้ช้านาญกรอนกประสงค์ที่	"	-	-	1/7/2/2	1/28/7	-	-
8. อบรมทางด้านการทัวบ้านอ่อนไหว	"	-	-	1/90/1	-	-	-
9. ป้องกันและกำจัดตัวพืช	"	-	-	2	2	-	-
10. ฝึกอบรมเผยแพร่เคลื่อนที่	ครั้ง	-	-	12	12	12	12
11. ประชุมประจำเดือน	ครั้ง	-	-	-	-	-	-

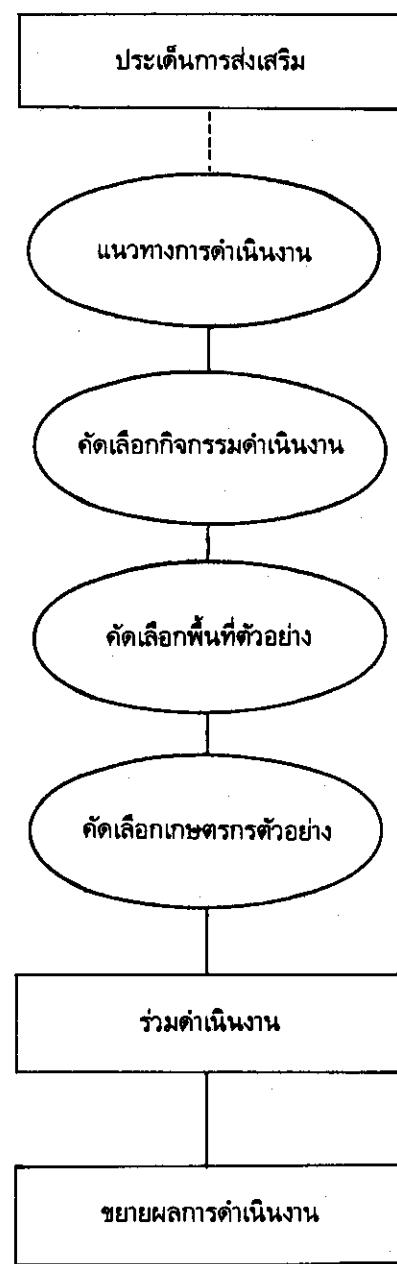
ผลการดำเนินงาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525-2530

โครงการยุทธศาสตร์/กิจกรรม	หน่วยตัว	ปี 2525	ปี 2526	ปี 2527	ปี 2528	ปี 2529	ปี 2530
๙. กิจกรรมส่งเสริมและเผยแพร่							
1. งานวันสถาปัตยกรรมชาติ	ครั้ง	-	2	2	2	2	2
2. ส่งเสริมภารกุลหมื่นเรี่ยนใหม่	ห้อง/ไร่	-	-	10/19	20/38	28/20	28/20
3. ส่งเสริมระบบการปลูกพืช	แปลง/ไร่	-	-	-	7/7	40/80	40/80
4. ส่งเสริมภารกุลผ้ามีริบบอน	ไร่	-	-	-	7	11	11
5. ส่งเสริมภารกุลเพื่อฟัง	กอบ	-	-	-	450	-	-
6. ส่งเสริมภารกุลผ้าพื้นดิน	ไร่	-	-	-	7	-	-
๑๐. กิจกรรมท่องเที่ยว							
1. ท่องเที่ยวและจัดทำบานด์	หลัง	-	-	-	2	-	-
2. เครื่องพันธุกรรมพืชกับห้องเรียนใหม่	ห้อง	-	-	-	1	2	-

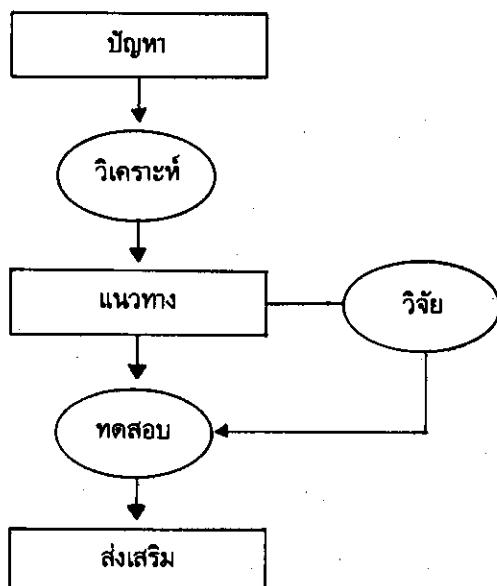
กิจกรรมการถ่ายทอดเทคโนโลยี

กลยุทธ์ในการด้วยทดสอบ

สรุป
รูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยี

